

हताविति तयोरासीत् सेनयोरुभयोर्मतिः । तरसाऽभ्यागतौ दृष्ट्वा विमुक्तौ केशवाङ्मुनौ ।
 तावच्चतौ प्रमुदितौ दधतुर्वारिजोत्तमौ । दृष्ट्वा प्रमुदितान् पार्थास्वदीया व्यथिता भृशं ।
 विमुक्तौ च महात्मानौ दृष्ट्वा द्रौणिः सुदुःखितः । मुहूर्त्तं चिन्तयामास कित्वेतदिति मारिष । ८४९९
 चिन्तयित्वा तुराजेन्द्र ध्यानशोकपरायणः । निःश्वसन् दीर्घमुष्णञ्च विमनाश्चाभवत्ततः ।
 ततो द्रौणिर्धनुर्न्यस्य रथात्प्रस्कन्द्य वेगितः । धिग्धिक् सर्वमिदं मिथ्येत्युक्त्वा सम्प्राद्रवद्रणात् ।
 ततः स्निग्धाम्बुदाभासं वेदव्यासमकल्मषं । वेदव्यासं सरस्वत्यावासं व्यासं ददर्श ह ।
 तं द्रौणिरयतो दृष्ट्वा स्थितं कुरुकुलोदह । सन्नकण्ठोऽब्रवीद्वाक्यमभिवाद्य स दीनवत् ।
 भो भो माया यदृच्छा वा न विद्मः किमिदमभवेत् । अस्तन्त्विदं कथं मिथ्या मम कश्च व्यतिक्रमः । ८४९०
 अधरोत्तरमेतद्वा लोकानाञ्च पराभवः । यदिमौ जीवतः कृष्णो कालो हि दुरतिक्रमः ।
 नासुरा न च गन्धर्वा न पिशाचा न राक्षसाः । न सर्पपक्षिपतगा न मनुष्याः कथञ्चन ।
 उत्सहन्ते वृथा कर्तुमेतदस्त्रं मयेरितं । तदिदं केवलं हत्वा शान्तमचौहिणीं ज्वलत् ।
 सर्वघाति मया मुक्तमस्त्रं परमदारुणं । केन मानुषधर्माणा नावधीत् केशवाङ्मुनौ ।
 एतन्मे ब्रूहि भगवन् मया पृष्टो यथातथं । श्रोतुमिच्छामि तत्त्वेन सर्वमेतन्महामुने । ८४९१
 ॥ व्यास उवाच ॥ महान्तमेवमर्थं मां यत्त्वं पृच्छसि विस्मयात् । तम्प्रवक्ष्यामि ते सर्वं समाधाय मनः शृणु ।
 यो ऽसौ नारायणो नाम पूर्वेषामपि पूर्वजः । अजायत च कार्यार्थं पुत्रो धर्मस्य विश्वकृत् ।
 स तपस्तोत्रमातस्ये शिशिरं गिरिमाश्रितः । ऊर्ध्वबाहुर्महातेजा ज्वलनादित्यसन्निभः ।
 षष्टिं वर्षसहस्राणि तावन्त्येव शतानि च । अशेषयत्तदात्मानं वायुभक्तोऽम्बुजेक्षणः ।
 तथा परं तपस्तप्त्वा द्विस्ततोऽन्यत् पुनर्महतम् । द्यावापृथिव्योर्विवरं तेजसा समपूरयत् । ८४९२
 स तेन तपसा तात ब्रह्मभूतो यदाऽभवत् । ततो विश्वेश्वरं योनिं विश्वस्य जगतः पतिं ।
 ददर्श भृशदुर्दृशं सर्वदेवेशमोश्वरं । अणीयांसमणुभ्यश्च बृहद्भ्यश्च महत्तरं ।
 रुद्रमीशानमृषभं हरं शम्भुं कपर्दिनं । चेकितानं परं योनिं तिष्ठतो गच्छतश्च ह ।
 दुर्वारणं दुर्दृशं तिग्गमन्युं महात्मानं सर्वहरं प्रचेतसं । दिव्यञ्चापमिषुधो चाददानं हिरण्यवर्माणमनन्तवीर्यम् ।
 पिनाकिनं वज्रिणं दीप्तशूलं परश्वधिनं गर्दिनं स्वायतासिं । शुभ्रं जटिलं मुषलिनं शूलपाणिं व्याघ्राजिनं परिदधानं
 दण्डपाणिं । ८४९३
 शुभाङ्गदं नागयज्ञोपवीतं विश्वैर्गणैः शोभितं भूतसंघैः । एकोभूतं तपसा सन्निधानं वयोतिगैः सुष्टु तमिष्टवाग्भिः ।
 जलं दिशं खं चितं सूर्यचन्द्रौ तथा वागग्रौ प्रमिमाणं जगच्च । नाभं द्रष्टुं यमजं भिन्नवृत्ता ब्रह्मदिषन्नममृतस्य योनिं ।
 यं पश्यन्ति ब्राह्मणा साधुवृत्ताः क्षीणे पापे मनसा यं विशोकाः । तं निष्टपन्तं तपसा धर्ममीज्यं तद्भक्त्या वै विश्व
 रूपं ददर्श । ८४९४

दृष्ट्वा चैनं वाङ्मनोबुद्धिदेहैः संहृष्टात्मा मुमुदे वासुदेवः ।

अचमालापरिचिह्नं ज्योतिषां परमं निधिं । ततो नारायणो देवं ववन्दे विश्वतोर्भवम् । ८४९५